

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Va-yikra

Premsla, Yitshaq Itsaq ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 568 [1807 oder 1808]

א

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10127

ויקרא ב ג

תרגום אשכנזי כ

לְבַנְתָּהּ מִנְחָתָהּ הִוא : טז וְהִקְטִיר
הִכִּינָה אֶת־אֲזֻכְרֹתֶיהָ מִגִּרְשָׁהּ
וּמִשְׁמָנָהּ עַל כָּל־לִבְנֹתֶיהָ אֲשֶׁה
לַיהוָה : פ רביעי

ג ח וְאִם־זָבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ
אם

אונד וויירויך דארויף לעגען :
עז איזט איין שפייזעאפפער :
(טז) דער פרוזסער זאלל דען
טהייל, וועלכער אין דופט
אויפשטייגען זאלל, פאן דען
גרויפען אונד דעם אעל,
געבזט אללעס וויירויך, אין
רויך אויפגעהן לאסען : עז
איזט איין פייארזאפפער, דעם
עוויגען צו עהרען :

ברונגט

ג (ח) איזט אבער זיין אפפער איין פרוידענאפפער :

תרגום אונקלוס

רש"י

לְבֹנְתָא מִנְחָתָא הִיא : (טז) וְיִסִּיק ג (א) שלמים - שמיילי' שלום בעולם .
פְּהִיא ית אדְפִרְתָּהּ מִפְּרוּכָהּ וּמִמִּשְׁחָה ד"א שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים
על כל לבונתא קרבנא קדם יי :
ג (ח) ואם נכסת קרשיא קרבניה אם

באור

מגרשה ומשמנה, כמו מסלתה ומשמנה, אבל לפי שסתם סלת חטים כמו שכתבנו (פסוק א'), ומנחה זו שעורים אמר מגרשה תחת מסלתה, והכונה שיקמחן מן עשרון הסולת, שיכא משלש סאים גרש אחד שעבר ב"ג כפות: על כל לבנתה, מלבד הלבוכה שמקטירה בפני עממה, והיא בכלל אזכרתה, וכמו שפרשנו (פסוק ב'): אשה לה', הקוין והלבוכה יהיו מתן אל לשם מי שאמר והי' העולם, כמ"ש (פרשה א' ט'), ולא אמר ריח ניחח, לפי שהיא מנחת סלת, וכבר נאמר בה ריח ניחח (פסוק ג'), ועוד שבעומר כבר נאמר והניף את העומר לפני ה' לרנבוכס (פרשה כ"ג י"א), וידענו שהוא ריח ניחח :
ג (א) ואם זבח שלמים קרבנו, הקדים עולה ומנחה שהן קדש קדשים, ועתה ידבר בשלמים שהן קדשים קלים, והנפרד ממלת שלמים הוא שלום, ומאילו ושלום מריאכס (עמוס ה' כ"ב), כמו מן מלך מלכים, ומן חדר חדרים, לא שבתורה לא מנחיהו כפרד, כמו שמנחנו עולה מנחה חטאת ואשם, אלא מתרבה בכל מקום בשם שלמים, ובפי' רש"ס ז"ל לשון שלמים משמע לשון כדר שזריך לשלם את כדרו והוא לשון תשלומים, ואינו נכון כפי דקדוק המלה כי הנפרד מן תשלומים שלום, כמו באוימי השלום (שם ל"ב כ'), ונרבוו ושרומים כמו שנת ושרומים לריב זיין (ישעיה ל"ד ח'), ועוד גם נודר עולה חייב לשלם ותקרא גם היא כן ? ורמז"ן ז"ל עשאו לשון שלמות, כמו אבנים שלמות וכל חפצו אשלים, וגם פרושו אינו כמשפט הלשון, שבלשון שלמות הנפרד שלום ונרבוו ושרומים, כמו האנשים האלה שלמים הם אתנו (בראשית ל"ד ז' א'), ועיקר כדעת רבותינו ז"ל שעשאוהו לשון שלום, ואמרו בת"כ ר' יהודה אומר כל המביא שלמים מביא שלום לעולם, ובדרכם פי' רש"י ז"ל שלמים שמיילין שלום בעולם, ואם נרבוו יאמר ושרומים, כמו ולשלומים למוקש (תהלים ס"ט כ"ג), דומה לענין שברנו על שם מנחה (פרשה ב' א'), שהכית שם זה לייחד בו הקרבן ואם ענינו כמו מנחה, וכן שלמים שם לייחד בו הקרבן, וענינו כמו שם שלום ושרומים כי שלום בלה"ק היא ההגלחה, כמו השלום אביוס הזקן (בראשית מ"ג כ"ג), ראה נא את שלום אחיך ואת שלום הבאן (שם ל"ז י"ד).

אִם מִן הַבֶּקֶר הוּא מִקְרִיב אִם-
 זָכָר אִם-נִקְבָּה תָּמִים יִקְרִיבֵנו
 לִפְנֵי יְהוָה: וְסַמֵּי יָדָו עַל-רֹאשׁ
 קַרְבָּנוֹ וְשַׁחֲמוֹ פֶתַח אָהֶל מוֹעֵד
 וּזְרָקוּ בְּיָד אֹהֶלן הַכֹּהֲנִים אֶת-
 הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

והקריב
 פֶּאָן

וְאֵלְלֵעֵן דָּאָו בְּלוֹט אֹום דַּעֵן אֶלְטָאָר שְׁפַרְעֵנְגֵעֵן:

כרינגט ער אנדערזוט פֶּאָן
 רינדפֿיה , זאָ קאָן ער פֶּאָם
 מאַנליכען אָדער ווייבליכען
 געשלעכט , אָכער אָדוּנע
 לייבופֿעהלר , דאָרבריינגען ,
 פֶּאָר דעם עוויגען : (ב) לעגט
 זיינע האַנד אויף דען קאָפֿף
 זיינען אָפֿפֿערן , אָונד מאַן
 שלאַכטעט עז , אָם איינגאַנג
 דען שטיפֿטזגעזעלטו : דיא
 קינדר אהרֶון , דיא פֿרוזטר ,
 זאָללען דאָו בלוט אֹום דַּעֵן

תרגום אונקלוס

אִם מִן תֹּרֵי הוּא מִקְרִיב אִם דָּבָר אִם נִקְבָּא שְׁלִיִם יִקְרִיבֵינָה קָרָם יִי
 (ג) וְיִסְמֹךְ יָדָיָהּ עַל רִישׁ קַרְבָּנֶיהָ וְיִכְסֶּינָה בְּתַרְעָה מִשָּׁפָן זְמָנָא וּזְרָקוּן בְּיָד
 אֹהֶרֶן בְּתַנְיָא יַת דְּמָא עַל מִדְּבַחָא סְחֹר סְחֹר: ויקרב

באור

(ד) , כי הנזרה כלחמת בנפש , וכשהנפש שוקטת מכל מלחמת צרה ורעה היא בשלום ,
 וקרבת שלמים הוא מרוב שמחה , פעמים ברכת ה' בכל אשר לו , או שהגישו טובה גדולה
 וזבח שלמי שמחה להודות לה' חסדו ולספר טובו , ופעמים שנמלט מצרה , חוצק ונחתי תודה
 להודות לה' כי גמל עליו , וכמ"ש בפרשת נו , ועל ידי שמודה לאלהיו ומכיר טובו מואך על
 ענינו חסד עליון וישמור אותו השם ויהיה כל אשר לו שלום , לא כאותן שוכחי אלוה האומרים
 כחטו ועונם ידונו עשה לנו , או מקרה הי' לנו , כי יהיו כים בגדש , אין שלום אמה הי'
 לרשעים , והרב המעתיק שתרגמו (פרויקן אפפר) , יפה תרגם כפי הכוונה , שכל זבח שלמי'
 לבו שמח בכל הטוב , או בכס שנעשה לו , אבל כפי המלות אפשר לתרגם שלמים (וואהלערגעהן) :
 זבח שלמים , כן הוא קרוי בכל הפרשה , ואין כן עולה וטמאת ואשם שלא נסמך להן מלת
 זבח , והטעם לפי שגם השלמים נאכל לבעלים , וקורא לבני ביתו ולאזהביו ומיודעיו שאכלו
 מזבחן , ובמזבחי ריעים יהלל את השם , ויספר להם חסדיו , גם להרבות אוכלים שלא יבוא
 צער קדש לידי נותר , לכן נקראו זבח שלמים , כי זבח הוא סעודה של שמחה , כמו וקרא לך
 ואבלת מזבחן (שמות ל"ד ט"ו) , כי זבח היום לעם בזמנה (ש"א ט"ו י"ג) , כי זבח משפחה
 לבו בעיר (שם ד' כ"ט) , מה שאין כן שאר הקרבנות שאינן לסעודת הבעלים , אינן קרויים
 זבח , וכבאי עגרת הן סעודת שמחה לכהנים , כמו שיתבאר בהגיענו לשם בעו"ה : אם טן
 הבקר , כנר כאמר בראש הסדר הדם כי יקריב וגו' מן הבקר ומן האזן תקריבו את קרבנכם
 (פרשה א' ב') , שכולל כל מיני הקרבנות איהו ממינים אלו , לכן סתם ואמר כאן אש מן
 הבקר הוא מקריב : אם זכר אם נקבה , בין שיקדיש זכר בין שיקדיש נקבה , תמים יקריבו
 ולא בעל מוס , שאעפ"י שאין זכרות בשלמים , יש תמות : יקריבו , יקדישו , גם יקריבו
 אל פתח אהל מועד , וקצר כאן וסמך על המזבוח בעולה (פרשה א' פסוק ב' ג') : לפני
 ה' , בעורה : (ב) קרבנו , אשר שנעשה קרבנו , לא בעודו חולין : פתח אהל מועד ,
 צביל מקום בעורה , ואינו צריך צפון בעולה : וזרקו , והקרבת הדם לא כאמר כאן , שכבר
 למדנו בעולה שמקבלה ואילך מנות כהונה , וכן לא נכתב להודות הולכה בשלמים שהרי היא
 מצודה אפשר לנטלה אפילו בעולה , וכמ"ש (פרשה א' ה') : סביב , שתי מתנות שהן
 ארבע

ויקרא ג

תרגום אשכנזי כא

והקריב מזבח השלמים אשה
ליהוה את החלב המכסה את

(ג) פֶּאֵן דַּעַם פֶּרִידֵי עֲנָפְפֶּעֶר
ברִינְגֵט עַר , אַרְלֵי פֶּיֶאֶרֶ
אַפֶּפֶּעֶר , דַּעַם עֲוִיגֶען צו
עֲהָרַען : דַּאָז אֹנְשֶׁר־לִיט ,
וועלכעז

הקרב

תרגום אונקלוס

רשי

(ג) ויקרב מנבסת קרשיא קרבנא
קרם יי ית תרבא דחפית גנא וית
ולכהניס ולבעלים: (ג) ואת כל החלב וגו'
להביא חלב שעל הקיבה דבריר' ישמעאל ר"ע
אומר

באור

ארבע, ובארכוהו (שס טס): (ג) והקריב מזבח השלמים, הקרבה זו אינה למוצח
להקטיר, שהרי כאמר אחריו והקטירו אותו בני אהרן וגו', אלא שיביאו הבעלים אימורי
השלמים אל הכהן, ובשלה פרישיות הסמוכות קורא הבאת אימורין הללו בלשון הקרבה,
ולא אמר והרים מוצח השלמים אשה לה', כמו בפר כהן משיח ופר העדה, וכן לא אמר
והסיר מוצח השלמים, כמו בשעיר כשיא וטאת יחיד, לפי שבוצח שלמים יש עבודה לבעלים
באימוריו, שהיא מצות התנופה שנאמרה בפרשת זו את אהרן, ועליה אמר והקריב מוצח
השלמים אשה לה', שיקריבו הבעלים אימורין הללו לתנופה, שאעפ"י שזריקת דם בכהניס,
זאת בבעלים, כאמרו ידיו תביאנה את אשי ה' וגו' להניף אותו תנופה לפני ה' (פרשה ז' ל'):
אח החלב המכסה, לפי שנאמר כל חלב לה' (פרש' ג' ט"ז), כל חלב וכל דם לא תאכלו
(שס טס), כי כל אוכל חלב מן הבהמה וגו' (פרש' ז' כ"ה), יכול אף חלב דפנות בכלל,
שהוא החלב הדבק ללבעות, ואגס הוא נקרא חלב בלה"ק, ויעלה למוצח, והאוכל יתחייב
כרת, ת"ל את החלב המכסה וגו', ללמדנו אלו לבד נקראים חלב לבעות על המוצח,
ושאוכליהן בכרת, אבל חלב דפנות אינו נקרא חלב, ואינו ראוי להקטרה ומותר באכילה,
וקמשה פעמים פרט הכתוב כן, האחד בשלמי בקר, והשני בשלמי כשב, והג' בשלמי עז,
והד' בפר כהן משיח, והה' באגס בפרשת זו, ולמדנו רבותיטו ז"ל שכלן כתובים בשביל חלב
הדפנות, הא' לחולין שלא יהא אוכליו בכרת, והב' שאינו אפילו באזהרה, והג' למוקדשין
לפטור אוכליו מכרת, והד' לפטור מאזהרה, והה' שאינו בעמוד והקרב למזבח, אבל
אסורה להקרב על המוצח, ומה שאמרו שדעת הברייתא ללמדנו שאין חלב דפנות נקרא
חלב בלשון הקדש ומותר, זה לומדי מדברי רשב"י ז"ל שהטיב לפרש ענין זה אמר שס חלב
בלה"ק השומן הנפרד, שאינו עם הבשר כדבר אחד, כי השומן המתערב בבשר ואינו נפרד
ממנו יקרא שומן, כענין וישמן יארוץ ויבעט (דברים ל"ב ט"ו), ויאכלו וישבעו וישמיטו וכו'
(נחמי' ט' כ"ה), וכן בכל מקום, והחלב הוא הנפרד עליו קרום ונקלף לא יתערב לה' בהם
בשום מקום, כאמרו בשר שמן, לא בשר חלב, וכן בשאר לשונות הגויים שמותיהן חליקין,
והוא מה שפי' הכתוב כאן ובכל מקום אינו הן החלבנים שבבהמה, ואומר אני עוד כי יש ראייה
לדברי רבינו משה ז"ל מחכמת הלשון, כי חלב וחלב שרש אחד להם, וכן שומן ושמן
שרש אחד להם, וערך שומן לחלב, כערך שמן לחלב, כי
השמן מעורב בזית אינו כפרד
אלא ע"י כתימה, אבל החלב מוצח בכלל לא מעורב בו ואינו עמו דבר אחד, שהרי הכחל אין
בו מזה בשר בחלב, וכן השומן מעורב בבשר ואינו כפרד ממש, והחלב הוא הנפרד ממש
אינו מעורב בבשר, ואינו עמו כדבר אחד, והוא שמו רבותיטו ז"ל בת"כ ואת כל החלב אשר
על הקרב, ר' ישמעאל אומר מה חלב המכסה את הקרב קרום ונקלף, אף כל קרום ונקלף,
להביא חלב שעל הקיבה, אעפ"י שאינו פרום עליו כשמלה, וכל שכן אותו שעל הדקין שהוא
ג"כ פרום, ור' עקיבא אומר מה חלב המכסה את הקרב תותב קרום ונקלף, אין ל' אלא
תותב קרום ונקלף, להביא החלב שעל הדקין, שהוא בעל ג' סימנין הללו, אבל אותו שעל
הקיבה אעפ"י שהוא קרום ונקלף אינו תותב ומותר, פי' תותב פרום כשמלה, היא שמלתו
לעורו

הִקָּרַב וְאֵת כָּל-הַחֶלֶב אֲשֶׁר
עַל-הַקָּרֹב: וְאֵת שְׁתֵּי הַכִּלְיֹת
וְאֵת-הַחֶלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר
עַל-הַכֶּסֶלִים וְאֵת-הַיִּתְרֹת עַל-

הכבד

ווערלכען דאָן איינגעוויידע
בעדעקט, נעכזט אללעם
אונשליט, דאָן אָן רען אייך
געוויידען איזט: (ד) דייה
ביידען גירען, נעכזט דעם
אונשליט דראָן, וועלכען אָן
רען לענדען זיצט: אונד דאָן
נעטץ אָן דער

תרגום אונקלוס

רש"י

וַיֵּת כָּל תְּרֵבָא דִּי עַל גִּזָּא: (ד) וַיֵּת
תְּרֵבָא בּוּלְיִין וַיֵּת תְּרֵבָא דִּי עֲלֵהֶן דִּי עַל
גִּסְסִיא וַיֵּת חֲצָרָא דִּי עַל כְּבֵרָא

אומר להביא חלב שעל הדקין: (ד) הכסלים.
פלנק"ן בלע"ז (בל"א לענדן דיכנן) שהחלב שעל
הכליות כשהבהמה חיה הוא בגובה הכסלים
מלמטה וזה החלב שתחת המתנים שקורין
בלע"ז לונביל"ש (בל"א כאבל) לזבן הנראה
למעלה בגובה הכסלים ובתחתיתו הנשר חופהו:

הוא דופן המסך שקורי'
איברו"ש

באור

לעורו תרגומו היא תותביה: (ד) ואח שחי הכליות, תמיד אמר הכתוב לשון זה שתי הכליו',
וכליות שתיים במשמע ולמדו רבותינו שאם קסרה כוליא אחת מחמת חולי פסול: ואח החלב
אשר עלהו, שנו בת"כ לא הבשר שעליהן, אעפ"י שהכליות עצמן בשר ולא חלב:
הכליות, נקראו כליות בעבור כח תאות המשגל, כמו נכספה וגם כלתה נפשי, מפי'
ראב"ע ז"ל, ורבותינו ז"ל אמרו לב מבין כליות יועצות, כלומר עליהן פועל כח הענה
שנפס, והוא ענין אמתי, כי כמו מן התאוה שבכליות, בא מעשה המבור וההולדה, כן
ענה בלשון הקדש על הסכמה גמורה, כמו שצארו בניית שלשי מס' גן נעול, ומן ההסכמה
הגמורה יבוא המעשה, ולא אחר כך פה: אשר על הכסלים, יש בזה משלוקת תנאים בת"כ
ובפי' רש"י ז"ל הכסלים, פלנקין בלע"ז שהחלב שעל הכליות כשהבהמה חיה הוא בגובה
הכסלים למטה, והוא החלב שתחת המתנים שקורין לונביל"ש, לזבן הנראה למעלה בגובה
הכסלים, ובתחתיתו הנשר חופהו, והוא לשון מגומגם, [ולשון הרב המעתיק, כן הנוסחא
בספרים הכדפסים, והיא בלתי מתוקנת, כי מה ענין בגובה הכסלים למטה, וברש"י כ"י
ישן שבידי מנצתי כלשון הזה, הוא (ר"ל החלב) בגובה הכסלים, והם (ר"ל הכליות)
מלמטה, וכן הוא ברש"י כ"י עם ראש"י, וכל הדבור שם בלשון הזה, שחלב הכליות
כשהבהמה חיה בגובה הכסלים, והם מלמטה, שתחת המתנים לזבן הנראה בגובה הכסלים
ובתחתיתו הנשר חופהו ע"כ, ונראה שהוא מדוקדק היטב. והנה פלנק"ן בל"א (לענדן,
דיכנן), לונביל"ש בל"א (כאבל), והוא הטבור, ואף בזה נוסחת הכ"י נראה מדוקדקת,
שם נשמע הלעז הזה]: הכסלים, מגזרת ככבי השמים וכסיליהם (ישע"י יג' י'), מפי'
ראב"ע ז"ל. ואיני יודע מה ענין זה לזה, ועוד הנפרד מן כסלים בס"ל, כמו ויעש פימה
עלי כסל (איוב ט"ו כ"ד), ונפרד כסיליהם הוא בס"ל, ולדעתי כמו שחלב מבין,
וכליות יועצות, כן הכסלים מקום הנעשות, כי מחלת המקום הזה גורמת פחד דאגה
ועצבון, הנקראת סלי היפחאקח"דרי [ח"ה, בלשון יון (היפחאקח"דר) שם לחלק מן הנטן,
מקום הכבד והטחול וקצת האכטומכא, וממנו נגזר שם החולי מאלו"ס היפחאקח"דרי אקיס],
שבהיות בחלקים אלו דם נעכר ולחה זרה תוליד המחלה הזאת, ועליה נאמר כי כסלי מלאו
כקלה (תהלים ל"ח ט'), וכקלה לחה מחליאה, ומטעם זה עצמו כל ענין יראת אהיו ופחדו
ובוטח על ס"ו ועל שרירות לבו, נקרא כסיל, וזה הפך מן החכס, על כן נאמר חכס ירא
וסר מרע וככ"י: מתענר ובוטח (משלי י"ד ט"ו), ועל הנעשות בהון אמר אש שמתי זהב כסלי
(איוב)

ויקרא ג

תרגום אשכנזי כב

הַכְּבֹד עַל-הַכְּלִיּוֹת יִסְרְנָה :
וְהַקְטִירוּ אֹתוֹ בְּנֵי-אֶחָד
הַמִּזְבְּחָה עַל-הָעֹלָה אֲשֶׁר עַל-
הָעֵצִים

דער לעכר, נעכט דען נירען,
ואלל ער עז אכאנדערן :
(ה) דייא, וארנע אהרין,
ואללען עז אויף דעם אלטאר,
נעכט דעם טאגליכן בראנד-
אפפער, אויף

תרגום אונקלוס

רש"י

כְּבֹדָא עַל כְּלִיָּתָא יְעֲרָנָה : (ה) וְיִסְקִינוּ
יְתִיָּה בְּנֵי אֶחָדָן לְמִזְבְּחָא עַל עֵלְתָא
דִּי עַל
אעיא

אצורו"ט ובלשון ארמי חכרא דכבדא (ב"ב) א"ד
כען): על הכבד. שיטול מן הכבד עמה ועב
ובמקום אחר הוא אומר זאת הותרת מן הכבד
(ויקרא ט'): על הכבד על הכליות. ל"ג
מן הכבד ולבד מן הכליות יסירנה לזו :
עלת

(ה) על העולה. מלבד העולה למדנו שתקדים

באור

(איוז ל"ד ב"ד), ועל הנוטחים בה' אמר וישמו באלהים ככלם (תהלים ע"ח ז'), ועליו
כאמר כי ה' יהיה בכסלך (משלי ג' כ"ו), ואולי מטעם זה ענמו אחר כוכבי השמים וכסיליהם,
כי הכוכבים הם השבעה הידועי' הנראים לנו, והכסילים הם המשלתיים שקוראים סעא י"טין
או טראכאכ"טין, ולפי שראין כנוטחים על כוכביהם שהולכי' תמיד במעגלתייהם ומתנועעים
מסביב להם ומוקבלים אורם מהם, נקראים כסילים: הותרת על הכבד, פי' רש"י הוא
דומן המסך (שקורין אצורו"ט) [עיין פ' תנוה (שמות כ"ט י"ג), והוא בל"א (דש כען)] ,
ובלשון ארמי חכרא דכבדא, ורש"ס ז"ל פי שמויתר וגדל על הכבד: על הכבד, שני בת"כ
הדבר שקול, אם יטול מן הכבד על הותרת, או מן הותרת על הכבד, כשהוא אומר (פרשה
ט' י') ואת הכליות ואת הותרת מן הכבד מן הקטיר המזבחה, למדנו שיטול מן הכבד
על הותרת, פי' ראב"ד ז"ל שאין לומר על הכבד מלבד הכבד, כמו על כל לבונה (פרשה
ב' ב') , או על כמו עם כמו על כאן לבן (בראשית ל' י"א), שאם כן הי' לו לומר יסירם, וכן
אין לומר שיטול הכבד כלו ומעט מן הותרת עמו, שא"כ הי' לו לומר יסירנו (ולדעתי הכבד
כלו אי אפשר, שבמקומות רבות מפורש הקרבת הותרת והכבד לא נזכר בשום מקום) ועל
כרחק על סמוך לו כמו על הכאים (שמות ל"ה כ"ב), ולמדנו שיטול קצת הסמוך לטיול,
ועכשו הדבר שקול אם הותרת טיול כלו וקצת מן הכבד הסמוך, או שניתי מעט מן הותרת
דנקה בכבד, כשהוא אומר להלן ואת הותרת מן הכבד, משמע שלוקח הותרת כלה והפרטה
מן הכבד, והקטירה המזבח, וכאן אחר על הכבד, למדנו שלוקח מעט מן הכבד עמה :
על הכליות יסירנה, מלבד הכליות, וכן פי' רש"י ז"ל לבד מן הכבד ולבד מן הכליות יסירנה
לזו, פי' דבריו לבד המועט מן הכבד, כדמוכח מכתוב דלהלן וכמו שאמרנו, כי לא רצה
דבינו ז"ל לפרש על הכבד כמו מן הכבד, שלא מנינו שמוש זה בלשון על, וכמו שאמר ראב"ד
ז"ל, ועם זה נסתלקה תמיהת רא"ס ז"ל, אבל לפרשו מתפרש על סמוך, ישעור הכתוב
ואת הותרת יקח כלה סמוך לכבד, שנוטל קצת מן הכבד עמה, מלבד הכליות הנזכר קודם
לבן, ואין לפרש על הכליות עם הכליות, שהרי הי' צריך לומר יסירם, אבל עדיין אין טעם
למה נזכרו הכליות פעם שנית, אולי לפי שאמר ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן,
הייתי אומר שלוקח הכליות בעבוד חלביהן ושנס הן חלב, חזר להדמותן ליותרת שזכרין כמה,
ואין שם חלב עליהן לאסרן באכילה: (ה) והקטירו אותו, מלת אותו שב על קרבנו שבראש
הענין, כי האימורין הם הקרבן, ואילו הי' נסמך לפסוק שלפניו, הי' ראוי לומר אותם,
כי האימורין רבים, אבל בעו כאמר והקטירם (פסוק ט"ו) ושם הפרש בעו"ה: על העלה,
מלבד העולה, למדנו שתקדים עלת תמיד לכל קרבן על המערכה, כן פי' רש"י ז"ל, ולא
מנחתית בת"כ גם בגמרא לא למדוהו מתקרא זה כמו שאמרנו (מנחות מ"ט) וערך עליה העולה
ואמר

העצים אשר על האש אשה
 ריח ניהח ליהוה : פ
 ואם מן הצאן קרבנו לזבח
 שלמים ליהוה זכר או נקבה
 תמים יקריבנו : ואם כשב הוא
 מקריב את קרבנו והקריב אתו
 לפני יהוה : חוסמד את ידו על
 ראש קרבנו ושחט אתו לפני

אויף דעם האלף שטאס ,
 וועלכער איבר דעם פייאר
 ליגט , אין רויך אייפגען
 לאסען : פאם פייאר פער
 צעהרט , צום אנגענעהמען
 גערוך , דעם עוויגען צו
 עהרען : (ו) איזט אבער ויין
 פריידענאפפער דעם עוויגען
 צו עהרען , איין שטיק פאם
 קליינפיה : זא קאן עז פאם
 מאנליכען אדער ווייבליכען
 געשלעכט ויין , אבער אהגע
 לייבופעהלר : (ז) ווילר ער
 איין שאף אפפערן : זא זאלל
 ער עז פאר דען עוויגען
 ברינגען : (ח) זיינע האנד אויף דען קאפף זיינען אפפערט לעגען , אונד עז שלאכטען

אהר

בריינגען : (ח) זיינע האנד אויף דען קאפף זיינען אפפערט לעגען , אונד עז שלאכטען

פאר

תרגום אונקלוס

רש"י

אעיא רי על אשתא קרבן דמתקבל
 ברעוא קדם יי : (ו) ואם מן ענא
 קרבניה לנכסת קרשיא קדם יי דכר
 או נקבא שלים יקרביניה : (ז) אם
 אימר הוא מקרב נת קרבניה ויקרב יתיה קדם יי : (ח) ויסמד ית ידו על
 ראש קרבניה ויפוס יתיה קדם

עולת תמיד לכל קרבן על המערכה : (ו) אם
 כשב לפי שיט באימורי הכבש מה שאין
 באימורי העז שהכבש איתו קריבה לכך נחלקו
 לשתי

משכן

באור

ואמר רבא העולה עולה ראשונה, והתוספות ז"ל תמהו גם על זה ואמרו דבפ' כל התדיר
 למדו כן מפסוק מלבד עולת הבקר, ועתה מוסיף רבינו ז"ל פסוק שלישי? ועוד שלמים נדבה
 ואיך תקדמנה לתמיד שהוא עולת הכבוד, אבל יראה לי על העולה, כמו על הכבד, אכלו
 ובסמוך לה, לפי שפרשת העולה אמר ונתנו בני אהרן הכהן וגו' וערכו ענים על האש
 וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים וגו' (פרשה א' ח'), ולפי שהי' צריך לחזור ולומר כל
 הסדר האמור להלן, לכן אמר תחת כל זה על העולה, כלומר סמוך לה, כסדר שערך
 נתתי העולה על ענים ערוכים על האש, כן יערוך אימורי השלמים על ענים הערוכים על
 אש : אשה, פרשנוהו (פרשה א' ט'), כי חלבי השלמים מאכל אש הוא, ומלת אשה נאמר
 בבקר ובכשב ועז, אבל ריח ניתח נאמר לבד בבקר ועז ולא בכשב, לה' נאמר לבד בבקר
 ובכשב ולא בעז, ולחס נאמר בכשב לבדו, ולא בבקר ועז, ואמרו רבותינו מכיין ליתן את
 האמור בכלן בכל אחד ואחד, ת"ל אשה אשה אשה לגזירה שזה : (ו) ואם מן הצאן ,
 אעפ"י שפירש אס כשב, ואס עז, ואין צאן רק כבשים ועזים, אילו קצר הכתוב היה צריך
 לומר שתי פעמים זכר או נקבה תמים יקריבנו, אחד בכשב ואחד בעז, לכך הקדים ואס
 מן הצאן קרבנו וגו' : יקריבנו, יקדישנו : (ז) אם כשב, לפי שיט באימורי הכבש מה שאין
 באימורי העז, שהכשב אליתו קרבה לכך נחלקו לשתי פרשיות, מפי רש"י ז"ל, וכן הוא בת"כ :
 והקריב, חייב להביאו אל העולה, ופרשנוהו (פרשה א' ג') : (ח) לפני אהל מועד, בבקר

אמר

ויקרא ג

תרגום אשכנזי בג

אָהַר מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אֱהָרֹן אֶת־
דָּמֹו עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב :
ט וְהִקְרִיב מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים אִשָּׁה
לִיהוָה חֶלְבֹו הָאֱלִיָּה תְּמִימָה
לעמט

פֶּאָר דַּעַם שְׁטִיפֶטוֹנְעֶעֱלֶט :
דִּיא קִינְדֶּער אֶהְרֹן'וֹ וְאַלְלֶען
דִּאָו בְּלוֹט אֹום דַּעַן אַרְטֶאָר
שְׁפֶרעֶנְגֶן : (ט) פֶּאָם פֶּרִיידֶען
אַפֶּפֶער בְּרִינְגֶט עֶר אַרְלֹו
פֶּיִיאַרְאַפֶּפֶער דַּעַם עוֹוִיגֶען צו
עֶהְרֶען : אַלְלֶען אֹונְשֶׁרִיט
דִּאָפֶּאָן , נַעמְלִיךְ דִּאָו גֶאָנְצֶע
שׁוֹאַנְצֶשְׁטִיק , וְאַלְל

תרגום אונקלוס

רש"י

מִשְׁכַּן זִמְנָא וְזָרְקוּ בְּנֵי אֱהָרֹן יַת
דָּמִיָּה עַל מִדְּבַחַא סְחֹור סְחֹור :
(ט) וְיִקְרַב מִנְכֶסֶת קִדְשֵׁיא קֶרְבְּנָא
קֶדֶם יְיָ תְּרִבִּיָּה אֱלִיתָא שְׁלָמִיתָא

לשתי פרשיות: (ח) זרקו: שתי מתנות שהן
ארבע ועל ידי הכלי הוא זרקו ואינו כותף
באצבע אלא חטאת: (ט) חלבוי המזבח שבו
ומה

לקביל

באור

אמר ושחטו פתח אהל מועד, ומשמעו בחלק מן העזרה שהיא לפני הפתח, וכאן אמר לפני
אהל מועד, להכשיר כל הרוחות לפני ההיכל ולדרומו, ואחרי ההיכל במערב, ובנו חזר
ואמר לפני אהל מועד לפסול הלשכות הבנויות בעזרה לשחיטה, כי אין השחיטה בהן לפני
אהל מועד, ולמדנו שאין פתח א"מ הרוח שלפני הפתח, אלא העזרה כלה נקראת פתח אהל
מועד, לפי שהוא פתוח לפני א"מ, כמ"ש (פרשה א' ג'), וכן תראה דעת הרמב"ם ז"ל
(פרק ה' מהלכות מעשה קרבנות) שכתב וזכין שאומצין קדשים קלים בכל העזרה אפילו
אחורי ההיכל, שהרי נאמר בשלמים ושחטו פתח אהל מועד, להכשיר כל הרוחות, שהרי
לא ייחד להם רוח, ולפי המעשה מסייעתו שלמים קדשים קלים שחטתן בכל מקום בעזרה,
ומשמע בין במזרח בין במערב אחורי ההיכל, ובגמרא (מנחות כ"ה ע"ב) אמרו תנא קמא
סבר תלתא קראי כתיבי חד לגופי' דכבשי אהל מועד, וחד להכשיר גדדין, וחד לפסול כדו
גדדין, ולשטה זו כך פרושו חד לגופי' שזריכין קדשים קלים להשחט בעזרה, וחד להכשיר
כל הגדדין ארבע רוחות העזרה, וחד לפסול כדו גדדין שהן הלשכות הבנויות באחת ית
הגדדין, והרצ בעל כ"מ ז"ל רצה למחוק פסוק זה ולהגיה במקומו ושחטו לפני אהל מועד,
ומדברינו תראה שאין כורך, וכן על אפילו אחורי ההיכל, אמר הרב ז"ל צריך לעוד מכין לו,
והלמוד מפורש מדברינו שהוא בכלל הגדדין, ובפי' אמרו (שם) לול קטן היה אחורי בית
הכפרת וכו' כדי להכשיר את העזרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים, וזהו
אחורי ההיכל: (ט) והקריב, מפורש למעלה (פסוק ג'): חלבֹו האליה חטיטה, כבד
בארנו (פסוק ג') שאין קרוי חלב רק אותו שהוא תותב קרום ונקלק ומה שאינו כן בקרא שומן,
ולכן האיה אעפ"י שהיא שומנה מאד, אין שומנה חלב, ומהו הבאמר פה חלבֹו האיה תמימה?
וכן אמר רמב"ן ז"ל אם האליה חלב תאסר באכילה, שהכתוב אומר כל חלב וכל דם לא תאכלו,
ואם גם השומן בכלל חלב כדברי הכתוב הזה, א"כ יאסר כל שומן שבנהמה בכתפים ובגלגלים,
ולא תתירט לפי שאינו קרב למוזבח, שהרי הכתוב לא אמר כל חלב אשר יקריבו לה' לא
תאכלו, אבל אמר כל מין בהמה שמקריבים ממונה קרבן יאסור חלבה, שאם נאסר כל דבר
הקרב ממונה למוזבח, יהיו גם הכליות והיותרת על הכבד אסורים לפי שעולין למוזבח, אבל
באמת לא אסר רק הנקרא חלב, שהוא תותב קרום ונקלק, אפילו אינו קרב למוזבח, כגון
החלב שעל העחול, ושאינו נקרא חלב מותר אעפ"י שהיא קרב, כגון הכליות והיותרת ו
הכבד והאליה, וכן נאמר במלואים ולקחת מן האיל החלב והאליה (שמות כ"ט כ"ב)

ובמעשה

לַעֲמֹת הָעֵצָה יִסְרְנֶנָּה וְאֶת־
הַחֶרֶב הַמְכֻסָּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־
כָּל־הַחֶלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב :
וְאֶת־שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת־הַחֶרֶב
אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכֶּסֶּרִים
וְאֶת־הִירְתָּרֶת עַל־הַכֶּבֶד עַל־
הַכְּלִיֹּת

ואלל ער בייא דעם ריקגראר
אכשניידען : אויך דאן אונ-
שליט , וועלכעו דאן איינ-
געוויידע בעדעקט , געבזט
דעם אונשליט , וועלכעו אן
דען איינגעוויידען זיצט :
(י) דיא ביידען גירען , געבזט
דעם אונשליט דראן , וועלכעו
אן דען לאַנדען זיצט : אונד
דאן געטן אן דער לעבער
(געבזט)

תרגום אונקלוס

רש"י

גמה זה האליה תמימה : לעממת העצה
לקביל שדהתא יעדינה וית תרבא
דחפי ות גוא וית פל תרבא די על
גוא : (י) וית תרתין פוקין וית תרבא די עליהו די על גססא וית חצרא
דעל פכרא ער
כליתא

באור

ובמעשה באמר ויקח את החלב ואת האלה (ויקרא ט' כ"ח) כי אין האליה חלב, ודבריו
ברורים מאד, וזלתי מקרא זה חלבו האליה תמימה כריך פירוש, ורב סעדי גאון ז"ל אמר
שספר וי' והאליה וכבר השיבו על פי' זה ראב"ע ורמב"ן ז"ל, ולדעת רמב"ן ז"ל פרושו שיקריב
ממנו חלבו באליה תמימה, כי אם יסיר האליה תמימה עד העצה, יוסר עמה חלב רב,
המחומר בה כד פכמי, וכן אמרו בת"כ להביא את החלב הסמוך לאליה, והוא חלב שבין
הפקוקלות, ואם הדין אמת, ולמדוהו ממלת חלבו שהוא מיותר, אינו פשט הכתוב, ומה
שפי' הרב ז"ל עוד ששיעור הכתוב הזה כשיעור הכתוב ואת כל חלבו יקריב ממנו את האליה
וגו' (פרשה ז' ג'), שאמר כלל ואח"כ פרט, וכן כאן, חלבו כלל לכל המעורר ממנו
ואח"כ פרט האליה תמימה וגו', ובשטתו תרגם הרב המעתיק
(אללש אונשליט דאכאן, כעמליך דש גאנצן שוואכן שטיק וכו') אין שני הכתובים דומים, כמו
שיבין כל מסתכל בהם, גם שם הפסיק בטעם בין הכלל, ובין הפרטים, וכאן סמוך חלבו
האליה בגניחה, ולדעתי מלת חלב בלה"ק על כל המיטב והמובחר שכל דבר, כמו ואכלו
את חלב הארץ (בראשית מ"ה י"ח), חלב כמיות חטה (דברים ל"ב י"ד), בהרימכם את חלבו
ממנו (במדבר י"ח ל'), וכעו שפי' רש"י ז"ל חלבו המובחר שבו, ומהו האליה תמימה, גם
רמב"ן ז"ל התעורר על זה, וכן חלב שם פרטיו על חלקי הזמן שבעל סי, שהן תותב קרום
ובקלף, כי הוא המיטב והמובחר, וממנו מקריבים על המזבח, אלא שאם נזכר חלב סתם
הוא שם פרט על תותב קרום ובקלף, אבל כשכתב על שאר דברים מובחרים, צריך להסמך
אכלו הדבר ההוא ולהיות בכנוי, ומעתה התבונן האזהרה כאמרה סתם כל חלב וכל דם לא
תאכלו אין במשמעו רק תותב קרום ובקלף, וכן חלב שור וכשב ועו לא תאכלו (פרש"י כ"ג),
כי כל אוכל חלב מן הבהמה וגו' (שם כ"ה) נזכר תמיד סתם, וכשהוא על מיטב אחר, כזהר
הכתוב תמיד במליכתו אלא בטעם לחשוב שהוא חלב ממש, לכן בשלמי בקר שאמר את החלב
המוכסה וגו' (פרשה נ' ג'), שהוא חלב ממש, אמר אחריו ואת שתי הכליות וגו' ואת היותרת
על הכבד, פרטן בשמות ולא זכר שם חלב עליהן, וכן בעו, ואין לטעות בהן שאעפ"י שקריבין
למזבח אין שם חלב עליהן, ובכשב לא אמר חלב האליה תמימה, שאיננה חלב אלא שונן
אבל אמר חלבו, והכנוי על הכשב, שהאליה הוא מיטב הכשב, ואין מלת חלבו כלל לכל
הנאמרין

ויקרא ג

תרגום אשכנזי כד

הכלית יסירנה: יא ויהקטירו
הכהן המזבח לחם אשה
ליהוה: פ

(נעבזט דען נירען זאלל ער
עו אבזאנדערן): (יא) דער
פריזטער זאלל עו אויף דעם
אלטאר אין רויך אויפגעהן
לאסען: אלו איינע שפיווע
איוט

דיא פאם פיאר פערצעהרט ווירד, דעם עוויגען צו עהרען: איוט

תרגום אונקלוס

רש"י

כליתא יעדניה: (יא) וייסקיניה בהנא
למדבחה לחם קודבנא קדם יי:
ואם

למעלה מן הכליות היועבות: (יא) לחם אשה
לה' לקחו של אש לשם גבוה: לחם - לשון
מאכל

באור

הנאמרין אחריו, כמו שמשב רמב"ן ז"ל, אלא פרע לאליה לבדה, שהיא חלב הכשב, לא
חלב שור ועז, וכן הוא מוכרח שאינו חלב ממש, שאז יהיה גם חלב בקר ועז, שהרי התורה
אסרה כל חלב מן המינים הקרבים למוזבח, אפילו אינו קרב כמו חלב הטחול וכמו שאמר
למעלה, ובפר בהן משיח אמר ואת כל חלב פר החטאת (פרש' ד' ח') סתם, לפי שפירש בו
את החלב המכסה את הקרב וגו', שהוא חלב ממש, ואמריהו זכר בשם שתי הכליות ויותרת
ולא אמר אגלס חלב, אבל בשעיר נשיא אמר ואת כל חלבו (שם י"ט) בכנוי, וכן בשעיר
יחיד אמר ואת כל חלבה (שם ל"א) בכנוי, וכן בכשבת יחיד, ופירש בכל אחד שכולל כל מוזבח
שבו העולה למוזבח, הן חלבים ממש, הן יותרת וכליות, שזכבן הוסיף שיעשה כמו שיעשה
בקרובן זבח השלמים, לבד בפר העדה שאמר ג"כ ואת כל חלבו ירים ממנו (שם י"ט) בכנוי,
ולא אמר שיעשה כמו בזבח השלמים מטעם שיתבאר שם, ולא אמר באחד מהן ואת כל החלב
סתם, כי לפי שלא פירש בהן החלבים, ורובה לכלול אליה וכליות ויותרת, ולא יונח עליהן
שם חלב סתם, על כן אמר בכנוי שהוא מיישב פר החטאת לעלות למוזבח ואינו חלב בחולין,
כי אין אליה וכליות ויותרת אסורין בחולין, וכן באשם אמר ואת כל חלבו יקריב ממנו את
האליה ואת החלב המכסה את הקרב (פרש' ז' ג'), ואת שתי הכליות וגו' (שם ד'), לא אמר
ואת כל החלב יקריב ממנו את האליה, כי אין אליה חלב, לכן אמר כל חלבו כל מוזבח של
אשם שהוא מן הכשבים, ופירש מה הוא את האליה ואת החלב המכסה וגו' ואת שתי הכליות,
שכל אליה חלבו אשם הם, וכן כאן אמר שיקטיר מן הכשב אשה לה', מיישב שלו שהוא האליה
והחלב המכסה את הקרב וגו', וגם בעל הטעמים הביין כן, שהרי בבקר ועז הפסיק תחת
לה', וקמך הנקטרים כלם, ובכשב לא הפסיק תחת לה', אלא חבדו עם חלבו האליה,
והפסיק במלת יסירנה, ללמדנו שאין חלבו שם כלל לחלבו כלם כמו שמשב רמב"ן ז"ל, אלא
חלבו כמו המיישב שלו, שהוא האליה, ובו הפסיק לפי שנוהג בכשב לבד, ואם"כ חבדו החלבים
הנוהגין גם בבקר ועז, וכן באשם הפסיק בזקף בין האליה ובין החלבים, ועוד אדבר על
כל אחד במקומו בעז"ה, להראות שכל המקראות מכריעים הכלל הזה, המבדיר יושר קבלת
דבותיו ז"ל: לעמח העצה, למעלה מן הכליות היועבות, מפי' רש"י ז"ל, ואונקלוס ז"ל
תרגם לקביל שדרתא, וכן העתיק המתרגם האשכנזי, וכן נראה נכון, שקרא השדרה
ענה, כי דומה לעץ שיוצאים ממנו ענפים, וכן מן השדרה מתפשטים הצלעות, והאברים
הפנימי' דנקיים בה: (יא) לחם אשה לה', כמו את לחם אלהיהם הם מקריבים (פרש' א'
כ"א'), את קרבני לחמי לאשי (במדבר כ"ח ב'), וכן כאן דבוק עם אשה, סעודת אש,
לפי שהקנים והנעלים בועלים חלקם מן האלמים ואמתיים בהן, אמר על האימורים שהן לחם
אשה

יב וְאִם־עוֹ קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי
 יד יְהוָה: יג וּסְמוּךְ אֶת־יָדוֹ עַל־
 ראשו וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֱהִרָה
 קמועד וּזְרָקוּ בְּנֵי אֱהִרָן אֶת־
 דָּמּוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב :
 יז וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ קָרְבָּנוֹ אִשָּׁה
 ליהוה אֶת־הַחֶלֶב הַמְּכַסֶּה אֶת־
 הקרב וְאֵת כֹּל־הַחֶלֶב אֲשֶׁר
 עַל־הַקָּרֵב: טו וְאֵת שְׁתֵּי הַכִּלְיֹת
 וְאֶת־הַחֶלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר
 עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הִיתָרֹת עַל־
 הכֶּבֶד עַל־הַכִּלְיֹת יְסִירֵנָה:

והקטירם

(יב) אִיזט ויין אַפְפֶּער פֿאַן
 ציגען: זאָ זאָלל ער עז פֿאַר
 דעם עוויגען דאַרברייגען:
 (יג) זיינע דאָנר אויף דען
 קאַפּף לעגען, אונד עז אַם
 איינגאַנג דעז שטיפֿטונגעלט
 שלאַכטען: דיא קינדער אהרן
 זאָללען דאַז כלוט אום דען
 אַלטאַר שפרענגען: (יד) פֿאַן
 דיעם זיינעם אַפְפֶּער ברינגט
 ער, אַלו פֿייראַפֿפֶּער דעם
 עוויגען צו עהרען: דאַז אונד
 שליט וועלכעז דאַז אייני
 געוויידע בעדעקט, נעכוט
 דעם אונשליט וועלכעז אַן
 דעם איינגעוויידע זיצט:
 (טו) דיא בידען נירען נעכוט
 דעם אונשליט, דראָן, וועלכז
 אַן דען לענדען זיצט: אונד
 דאַז נעטץ אַן דער לעבער
 (נעכוט דען נירען זאָלל ער עז
 אַבואַנדערן): דער

רש"י

תרגום אונקלוס

מאכל וכן כשחיתה עץ בלחמו (ירמיה י"א) *
 עבד למס רב (דניאל ה') * לשחוק עושים למס *
 קהלת
 (יב) וְאִם מִן בְּנֵי עֵינָא קָרְבָּנִיה
 ויקרבניה קרם יי: (יג) וּסְמוּךְ יָד
 יָדִיהָ עַל רִישֶׁיהָ וַיְכַסּוּ יָתֶיהָ קָרֵם
 מִשָּׁפֶן זַמְנָא וּזְרָקוּן בְּנֵי אֱהִרָן יָת הַמִּיָּה עַל מְדַבְּחָא סְחֹר סְחֹר: (יד) וְהִקְרִיב
 מִמֶּנּוּ קָרְבָּנֹה קָרְבָּנֹה קָרֵם יי יָת תְּרַבָּא דְחַפִּי יָת גִּיָּא וַיָּת כֹּל תְּרַבָּא דִּי עַל
 גִּיָּא: (טו) וַיָּת פִּרְתִּין בְּלָן וַיָּת תְּרַבָּא דִּי עַל־יָתֶיהָ דִּי עַל גִּסְפִּיא וַיָּת חֲצָרָא
 דְעַל בְּכָרָא עַל פְּלִיתָא יַעֲדִינָה:

ויסקינון

באור

אשה לה', ושנחשב כעולה שכלה למזבח שאמר בה לחמי לאשי: (יב) ואם עז קרבנו, אם
 המין, אם מומין העושים קרבנו (וכולל זכר ונקבה) וכן מן הכשבים או מן העושים האמור
 בעולה, כי אם הזכר תיש, אבל לא יקפיד בלשון הקדש בשם הבהמות, כי ברובם שם אחד
 לזכר ולנקבה כגמל וסמור ושפן וארכבת וסוּר, ובעופות יונה ותר, ולכן לא יקפיד ויאמר
 כשז ושור לנקבה, כמו ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו, וטוהג לבד בכשבה ופרה,
 כדעת האומר אין חוששין לזרע האב, וכן מן העושים זכר תמים, מן התישים, ואם עז קרבנו
 זכר או נקבה, וכן אם לא תשאג ידו די אשה, כשבה או שעירת עוים, מופי רמב"ן ז"ל: לפני
 ה'

ויקרא ג

תרגום אשכנזי כה

טו והקטירם הכהן המזבח
לחם אשה לריח ניחח כל חלב
ליהוה: חקת עולם לדורותיכם
בכל מושבתיכם כל חלב וכל
דם לא תאכלו: פ

חמישי
וירב

(טו) דער פריזטער לאָסט עו
אויף דעם אַלטאַר אין רויך
אויפֿגעהן: אַלזאָ איינע שפּיזע,
דיא פֿאַם פֿייר פֿערצעהרט
ווירד, צום אַנגענעדעמען
גערוך, אַללעז אונשרליט
ווירד דעם עוויגען צו עהרען
געאַפֿפֿערט: (ז) איין עוויגעזע
געזעטץ פֿיר אַייערע נאָך-
קאָממען, אין אַללען אייערן
גוֹאָהנפֿלאָטצען: אַללעז אונשרליט, אונד אַללעז בלוט זאָללעז איחר ניכט עסען:

רש"י

תרגום אונקלוס

(טו) ויסקיגון פהנא למדבחה לחם
קרבנא לאתקבלא ברענא כל תרבא
יקדם יי: (יז) קים עלם לדריבון בכל מותבניבון כל תרבא וכל דמא לא
תיכלון:

באור

דף, בעורה: (טו) והקטירם, בבקר וכבש אמר אותו, ומופרש למעלה (פסוק ה'), אבל
בעו אמר והקטירם, ושם על האמורין, וטעמו נראה לי לפי שמקבת האימורין חלבים ואסורין
בחולין, ומקבתן בשם כמו האליה ויותרת וז' הכליות, כלל שני המינים במלת והקטירם,
שזוין לענין ההקטרה, וזו הפסיק הענין, כי המפסיק הוא במלת המזבחה, ואחריו אמר
לחם אשה לריח ניחח כל חלב לה', כי כבר פרשנו (פסוק ט'), שנכל מקום שנה' חלב סתם
הוא תותב קרום ונקלף, ולפי שאמר בפסוק שלאחריו כל חלב וכל דם לא תאכלו, ולא הזהי'
על אליה וכליות ויותרת אעפ"י שגם הם עולים למזבח, הודיע כי עיקר הקרבן הוא החלב,
כי לחם אשה ריח ניחח, הוא כל חלב לה', והוא האסור בחולין, לא הנקטרים עמו,
אעפ"י שהן חלב קרבנות ומיטב כתחיהן אינן חלב בחולין, כן נראה בעיניי וראצ"ע ז"ל פי'
כל חלב לה' כלל, ואחר שהחלב והדם לגבוה הם אסורים לבס, ואיני יודע מה צורך לכלל
זה המפורש בשלשה פרשיות שמוכות בכל פרטיו, ועוד ח"כ גם אליה וכליות ויותרת עולים
לגבוה ויהיו אסורים, ועוד אם הוא כלל למה שלאחריו למה לא אמר כל חלב וכל דם לה':
(יז) חקת עולם לדורותיכם, מלת חוק בארנו במקומו, והכלל כמו מוסדות הארץ והשמים
שעליהן אין להוסיף ומהן אין לגרוע, כקראים חקים, כמו הידעת חקות שמים (איוב ל"ח
ל"ג), חק כתן ולא יעבור (תהלים קמ"ח ו'), כן מנות התורה חקים, אין להוסיף ואין
לגרוע, כמו וביום השמיני ימול (פרשה י"ג ג'), מיום השמיני והלאה ירצה (שם כ"ב כ"ז),
על ארבע כנסות כסותך (דברים כ"ב י"ב), בחדש השביעי באחד לחדש (פרשה כ"ג כ"ד),
בעשור לחדש (שם ע"ז י"ב), בחמשה עשר יום לחדש ודומיהן, שינוה על מספר על משקל או
על מדה, אין לאשר ואין להקדים, אין להוסיף ואין לגרוע, שהן חקים קבועים בדרך
הקדש, ויש מנות שאינן חקים שלא נתנה בהן תורה זמן וימדה, כמו אהבת השם ויראתי ות"ת
וכיוצא, ולכן לפי שלא אשר מכל הבהמה רק החלב והדם, לא הבשר אעפ"י שקרב בעולה,
ולא אליה וכליות ויותרת אעפ"י שקרבין באימורי אשר הקרבנות, ובאשר לכל אדם ובכל דור
חק כתן ולא יעבור, אמר חקת עולם לדורותיכם, בין בדור שמקריבין קרבנות, בין בדור
שהמקדש חרב, גם בכל מושבותיכם בין בארץ בין בח"ל, חק הוא שכל חלב וכל דם לא
תאכלו: